

בבא מציעא צ"ה

א"א ללמוד גניבה ואבידה הגמרא ממשיכה לדון, כיצד הברייתא לומדת את חילוקי בשואל משבורה ומתה הדינים של השומרים מהכתובים. ושואלת הגמרא, מנין לומדים את חיוב גניבה ואבידה בשואל? אם תאמר שנלמד משבורה ומתה בשואל חייב בהם, אפשר להקשות מה לשבורה ומתה שלא אפשר לטרוח ולהביאה, תאמר בגניבה ואבידה שאפשר לטרוח ולהביאם⁵⁴, ונאמר שהבעלים יחזור אחריה אולי תמצא? אלא כמה ששנינו בברייתא, נאמר: "וְנִשְׁפָּר אוֹ מֵת", ומה שומר שכר שפטור בשבורה ומתה חייב בגניבה ואבידה, שואל שחייב בשבורה ומתה⁵⁵ לא כל שכן.

חה ק"ו שאין עליו תשובה וזה הוא קל וחומר שאין עליו תשובה. מפני שאם נפרוך את הקל וחומר, מה לשומר שכר שמשלם תשלומי כפל בטוען טענת ליסטים מזויין ובאו עדים שהיא אצלו. תאמר בשואל שאינו בא לידי כפל, אם טען ואמר לסיטים מזויין בא עלי הוא מחייב את עצמו בקרן. אין זו תשובה, מפני שמה שמחייבים שואל כשטען שלסיטים מזויין נטלה אפילו שלא נשבע לשקר, חמורה יותר ממה ששומר שכר בא לידי כפל אם כפר ונשבע לשקר, ואם אמר אמת הוא פטור מהקרן. או שנאמר שאין זו תשובה מפני שסובר שליסיטים מזויין הוא גזלן, ואפילו אם שומר שכר נשבע על כך לשקר ונמצא אצלו אינו חייב כפל⁵⁶.

ו"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון ומכאן למדנו את חיוב גניבה ואבידה בשואל בשאין בעליו עמו. ומנין לפטור אותו בגניבה ואבידה אם בעליו עמו? ואם תאמר שנלמד ממה שהוא פטור בשבורה ומתה אם בעליו עמו. אפשר להקשות ששבורה ומתה הוא אונס. אלא לומדים משומר שכר. ומנין ששומר שכר עצמו פטור בבעלים? לומדים את החיוב של שומר שכר מהחיוב של שואל. כמו ששואל בבעלים פטור בשבורה ומתה אף שומר שכר פטור בגניבה ואבידה בבעלים. ושואלת הגמרא, אם הדבר נלמד בבמה מצינו להקשות כמו שהקשנו, שכן שבורה ומתה הוא אונס. אלא לומדים מהכתוב "וְכִי יִשְׁאֵל" ו"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון.

54 לא לומדים משבויה מפני שבשבויה אי אפשר לטרוח ולהביא כמו בגניבה ואבידה. תוס'.
55 התוס' פירשו בפרק הכונס ובהמפקיד בתוס' ד"ה קרנא בשם ר' שמואל שמסברא יודעים שהפרשה הראשונה שמדברת בכסף או כלים היא בשומר חנם והשניה שבשור היא בש"ש. או שלכו"ע או' שקרן בלא שבועה עדיפה מכפל בשבועה. ובכ"ז ר"י ור"א סוברים שאין ללמוד ש"ש משומר חנם מפני שאפשר לפרוך שיש בשומר חנם חומרא שמשלם כפל אע"ג שבודאי "ש חמור יותר. ומי שלא פורך סובר שמה שמשלם כפל הוא משום הקולא שבו. תוס'.

56 שאין כפל אלא בגונב או בפוטר עצמו בטענת גנב שאומר נגנבה ממני ונשבע ובאו עדים ואין זאת אלא בשומר חנם שפטור בגניבה. רש"י.

שואלת הגמרא, שאין ללמוד פטור שואל בבעלים בגניבה ואבידה משומר שכר. מפני שאפשר לפרוך

מה לשומר שכר שפטור בשבורה ומתה שלא בבעלים, ולכן הוא פטור בגניבה ואבידה בבעלים. תאמר בשואל שהחמירו בו והוא חייב בשבורה ומתה, ומנין שהוא פטור בגניבה ואבידה בבעלים? אלא אומרת הגמרא, הטעם שפטור מפני שלומדים את חיוב השואל בגניבה ואבידה משומר שכר. ו'דיו לבא מן הדין להיות כדוון'. וכמו ששומר שכר פטור בגניבה ואבידה בבעלים, אף שואל פטור בגניבה ואבידה בבעלים. שואלת הגמרא, אופן זה מוכן למי שסובר שאומרים 'דיו', אבל לרבי טרפון⁵⁷ שאינו סובר שאומרים 'דיו', מנין ששואל פטור בגניבה ואבידה בבעלים?

אלא לומדים מהכתוב "וְכִי יִשְׁאַל" ו"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון, ותחתון מעליון. לומדים את החיוב של שואל בגניבה ואבידה שלא בבעלים מהחיוב של שומר שכר. ולומדים את הפטור של שואל בשבורה בבעלים מהפטור של שומר שכר בבעלים, ואין משיבים על ההיקש⁵⁸.

רב אחא ורבינא הא' אמר פשיעה נחלקו רב אחא ורבינא, האם אומרים שהפטור של 'בעליו עמו' נאמר גם במקרה שהשומר פשע

בבעלים חייב והאחד אמר פטור

והבעלים היו עמו. האחד אמר חייב והאחד אמר פטור. מי שאמר שחייב סבר שהמקרא "אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יִשְׁלַם" הכתוב בשואל נדרש על הפרשה שנכתבה לפניו והיא בענין שומר שכר, ואינו נדרש על שומר חנם שנכתב בפרשה הקודמת. אולם החיוב בפשיעה בשומר שכר ובשואל נלמד משומר חנם שכתב בו החיוב בפשיעה "עַל כָּל דְּבַר פְּשָׁע", אבל את הפטור של שמירה בבעלים לא לומדים מהם לשומר חנם, מפני שהכתוב "אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יִשְׁלַם" נאמר בשומר שכר ובשואל על החיובים הכתובים בהם במפורש, ולא על פשיעה שלא כתובה בהם במפורש.

ומי שאמר שפטור בפשיעה בבעלים סבר שמקרא נדרש לפניו ולפני פניו, בסמיכות הפרשיות אפילו בהם שאין היקש מפורש⁵⁹. והכתוב "אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יִשְׁלַם" נאמר אף על שומר חנם שפטור במה שהוא חייב, בפשיעה אם בעליו עמו. ומשומר חנם לומדים שכל השומרים פטורים בפשיעה בבעלים.

שנינו דבר שכתוב במפורש ולא ומביאה הגמרא ראייה ששומרים חייבים בפשיעה שבא מדרשה בבעלים ממה ששנינו במשנה, השואל הפרה ושאל

57 תוס' הקשו הרי בפ' כיצד הרגל מוכח שהיכן שלא נפרך הקל וחומר לכו"ע אומרים דיו. ו"ל שהקשו לפי הס"ד בב"ק יש מחלוקת גם היכן שלא מיפריך ק"ו. תוס'.

58 רש"י.

59 רש"י.

או שכר בעליה עמה⁶⁰, או שאחר כך שאל הפרה ומתה פטור. ואילו שומר חנם לא שנינו שהוא פטור בבעלים, ומשמע שבפשיעה התורה לא פטרה כשיו הבעלים עמו? דוחה הגמרא, הרי גם אם נסכים שהברייתא ממעטת פשיעה בבעלים, מדוע לא שנינו את שומר שכר שחייב בגניבה ואבידה? אלא התנא שנה דבר שכתוב במפורש, שואל שהפטור בבעלים נכתב בו, ולא שנה שאר שומרים שהפטור אינו מפורש בהם אלא נלמד מדרשה.

הברייתא שנתה שוכר כר"מ ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו בברייתא, שאלה ושאל שאו' שוכר כשומר שכר בעליה עמה, שכרה⁶¹ ושכר בעליה עמה, שאלה ושכר בעליה עמה, שכרה ושאל בעליה עמה, אף על פי שהבעלים עושים מלאכה במקום אחר⁶² ומתה פטור. והגמרא סברה שהברייתא היא דברי רבי יהודה שאמר ששוכר דינו כשומר שכר. והרי התנא שונה דבר שבא מדרשה, שוכר. ושנינו בברייתא ששוכר בבעלים פטור, ולא שנינו ששומר חנם פטור בבעלים? דוחה הגמרא, שהברייתא היא דברי רבי מאיר ששוכר דינו כשומר חנם. ושנינו בברייתא את שוכר שדינו כשומר שומר חנם. שאף על פי שאין חיובו אלא פשיעה הוא פטור בבעלים. והוא הדין לשומר שכר פטור בבעלים, בין בפשיעה ובין בשאר חיובים. או שנאמר שהברייתא היא דברי רבי יהודה⁶³ ששוכר כשומר חנם. כמו שרבה בר אבוה מחליף ושונה, שוכר כיצד משלם רבי מאיר אומר כשומר שכר, רבי יהודה אומר כשומר חנם.

אמר רב המנונא, אין שואל פטור אם בעליו עמו, עד שהבעלים והבהמה יהיו במלאכה אחת, כגון אם שאל פרה והבעלים חורש בפרתו לצורך השואל או חמור והבעלים מחמר אחריה, ועד שהבעלים יהיו משעת השאלה עד שעת שבורה ומתה. ומכאן שהוא סובר ש"בעליו עמו" נאמר על כל הדבר.

שאלה ושאל בעליה עמה שכרה וכו' אע"פ הקשה רבא ממה ששנינו בברייתא, שהבעלים עושין מלאכה במקום אחר ומתה פטור שאלה ושאל בעליה עמה, שכרה ושכר בעליה עמה, שכרה ושאל בעליה עמה, שאלה ושכר בעליה עמה, אף על פי שהבעלים עושין מלאכה במקום אחר ומתה פטור. ומכאן שהוא פטור אפילו אם הבעלים עמו במלאכה אחרת? דוחה הגמרא, שהבעלים עמו באותה מלאכה. ומהו מקום אחר שהבעלים עמו במלאכת החרישה, כשהוא הולך לפני הבהמה בשעה שהיא חורשת וחופר בקרקע הקשה במעדר ומרפה אותה לפנייה.

60 הגרסא בשניהם היא השואל את הפרה ולא גור' השוכר לגבי פרה אלא לגבי הבעלים. רש"י.

61 כאן בברייתא גורסים שכרה ושכר בעליה עמה. רש"י.

62 שלא במקום הפרה ובלבד שתהא מלאכתו של שואל או של שוכר. רש"י.

63 אם יותר נוח להעמיד סתם ברייתא כר' יהודה מר' מאיר נעמיד אותה בשומר חנם וכו' יהודה כמו שמחליף רבה בר אבוה. רש"י. והתוס' תמזהו הרי הלכה ששוכר כשומר שכר. תוס'.

ושואלת הגמרא הרי שנינו בסיפא, שאלה ואחר כך שאל בעליה, שכרה ואחר כך שכר בעליה עמה, אף על פי שהבעלים חורשים על גבה ומתה חייב. הואיל ולא היה עמו בשעת שאלה אפילו שהיה בשעת שבורה ומתה. וממה שבסיפא מדובר כשהבעלים עמו על גבה הרישא היא כשהוא עמו במלאכה אחרת.⁶⁴

אם רישא וסיפא באותה מלאכה מה לי אם הוא עונה הגמרא, גם הרישא וגם הסיפא מרפה את הקרקע ומה לי אם הוא מנהיג הן כשהבעלים עמו באותה מלאכה.

הרישא מדברת כשהבעלים אינו מנהיג את הבהמה בשעת החריש אלא מרפה לפניה את הקרקע, ומשמיעה חידוש שאפילו שהבעלים אינו עמו על גבה אלא באותה מלאכה, כיון שהבעלים היו עמו בשאת שאלה הוא פטור. והסיפא מדברת כשהבעלים מנהיג את הבהמה במלמד הבקר, ומשמיעה חידוש שאפילו שהבעלים הם על גבה ממש, כיון שלא היו עמו בשעת שאלה הוא חייב. שואלת הגמרא, וכיון שמעמידים שגם הרישא וגם הסיפא הם באותה מלאכה, מה החידוש?

קשה ממה ששנינו ממשמע שנא' "אם בעליו עמו ועוד יש קושיה על מה שרב המנונא לא ישלם" ונא' "בעליו אין עמו שלם ישלם" אמר בסוף הדברים, שצריכים

שהבעלים יהיה עמו משעת שאילה עד שעת שבורה. ממה ששנינו בברייתא, ממה שכתוב "אם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יִשְׁלַם" האם איני יודע שאם בעליו אינו עמו ישלם. אלא הכתוב "בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שְׁלֵם יִשְׁלַם" בא לומר לך שאם היה עמו בשעת שאלה אין צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה, ואם היה עמו בשעת שבורה ומתה צריך להיות עמו בשעת שאלה. ואם אינו עמו בשעת שאלה אף על פי שהיה עמו בשעת שבורה חייב. ובברייתא אחרת שנינו, ממה שנאמר "בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שְׁלֵם יִשְׁלַם" האם איני יודע שאם בעליו עמו לא ישלם. אלא הכתוב "אם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יִשְׁלַם" בא לומר שאם היה עמו בשעת שאלה אין צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה, ואם היה עמו בשעת שבורה ומתה צריך להיות עמו בשעת שאלה.⁶⁵ וקשה על רב המנונא בשני הדברים. על מה שאמר שצריכים שיהיה עמו באותה מלאכה קשה מהברייתא הזאת. ונשאר הגמרא בקושיא על רב המנונא.

אביי סבר כר' יאשיה ורבא סבר כרבי יונתן הגמרא מבררת מנין שצריכים שהבעלים יהיה עמו בשעת שאילה ולא בשעת שבורה ומתה. אביי סבר

כרבי יאשיה שאמר שבכל מקום שהזכיר שני דברים ופסק דין או איסור צריכים

64 מפני שאם מדובר במרפה והולך הוא ממש על גבה. ותוס' הקשו א"כ מדוע צרך להקשות מהסיפא? וי"ל שאם הרישא היא במלאכה אחרת נקט בסיפא אפ' בעליה על גבה להשמיע אפ' ששמענו מהרישא מפני שע"ג הוא רחוק ממלאכה אחרת, אבל אם הרישא היא באותה מלאכה כגון שמרפה, כיון שהשמיע לנו ברישא שהוא כע"ג לא צריך לומר בסיפא אפ' בעלים חורשים על גבה. תוס'.

65 שתי הברייתות אמרו אותו הדבר אלא תנא אחד דורש ממשמעות זו, ותנא אחר דורש משמעות זו ושתי הברייתות לא נשנו ביחד. רש"י.

חילוק, ואפילו כשלא כתוב יחדו. וכך מפרש את הכתובים, כתוב: "בְּעֲלֵי אֵין עִמּוֹ שְׁלָם יְשָׁלָם" והטעם הוא מפני שאינו עמו בשניהם. אבל אם הוא עמו באחד מהם ואינו באחד פטור. וכתוב "אִם בְּעֲלֵי עִמּוֹ לֹא יְשָׁלָם" והטעם הוא מפני שעליו להיות עמו בשניהם אבל אם הוא עמו באחד מהם חייב. לומר לך שאם היה עמו בשעת שאלה אינו צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה. היה עמו בשעת שבורה ומתה צריך להיות עמו בעת שאלה.

רַבָּא סַבְר כִּר' יוֹנְתָן וּמִתְרַץ רַבָּא סַבְר כִּרְבִי יוֹנְתָן, שִׁכְשַׁכְתוּבִים שְׁנֵי דְבָרִים, מִשְׁמַע כִּר' יוֹנְתָן גַּם אֶחָד אֶחָד לְעִצְמוֹ⁶⁶. ומתריך את הכתובים כרבי יונתן,

מהכתוב "אִם בְּעֲלֵי עִמּוֹ לֹא יְשָׁלָם" משמע שאם בעליו ישנו בשניהם לא ישלם ומשמע גם שאם הבעלים ישנו רק באחד מהם לא ישלם. ומהכתוב "בְּעֲלֵי אֵין עִמּוֹ שְׁלָם יְשָׁלָם" משמע שאם הבעלים אינו עמו בשני הדברים ישלם, ומשמע גם שאם הבעלים ישנו עמו בדבר אחד ואינו עמו בדבר אחד ישלם. לומר לך, שאם הבעלים היה עמו בשעת שאלה אינו צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה. ואם הבעלים היה עמו בשעת שבורה ומתה הוא צריך להיות עמו בשעת שאלה. שואלת הגמרא, מדוע לא נאמר להפך, שאם הבעלים עמו בשעת שבורה פטור ולא בשעת שאלה? עונה הגמרא, מסתבר ששעת שאלה עדיפה משום שאז השואל מביא אותה לרשותו.

שואלת הגמרא, אדרבה שעת שבורה ומתה עדיפה שכן השואל מתחייב באונסיה באותה שעה? עונה הגמרא, שללא השאלה שבורה ומתה לא היתה עושה דבר. ושואלת הגמרא מה היתה השאלה עושה ללא שבורה ומתה? עונה הגמרא, שהשאלה עדיפה מפני שהשואל מתחייב במזונותיה על ידה.

66 לא גורסים דתניא ותיא אידך אלא מביאים את הפסוקים ומה שברבא הפכו ונקטו את הכתובים להפך הוא לאו בדוקא. רש"י.

